

Workshop 'Consequenties van de nieuwe mestwetgeving voor waterleidingbedrijven'

In oktober 1995 werd de 'Integrale Notitie mest- en ammoniakbeleid' aan de Tweede Kamer aangeboden, met daarin voorstellen voor de eindfase van dat beleid. Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer in december 1995 werden de voorstellen, mede naar aanleiding van protesten van landbouwers, milieu-organisaties en de waterleidingbedrijven, verenigd in de VEWIN, aanzienlijk gewijzigd. De betekenis van de uitkomsten van het Kamerdebat voor de waterleidingbedrijven kwam op 10 april 1996 aan de orde tijdens een Kiwa/VEWIN-workshop.

In zijn opening vergeleek dagvoorzitter Van den Berg (WMO) de grondwaterbescherming met een paraplu. Ieder vakje van de paraplu staat hier voor een aandachtspunt, zoals landelijk mestbeleid, provinciaal mestbeleid, stimuleringsbeleid, ecologisch beheer, preventief of curatief en maatwerk. Een afdoende bescherming is mogelijk als alle vakjes adequaat ingevuld worden.

De 'paraplu' van de dagvoorzitter.

Joosten (VEWIN) schetste het verloop van het Kamerdebat. Het had volgens hem maar weinig gescheeld of de omslag van mest- (aanvoernormen voor drijfmest) naar mineralenbeleid (normen voor verliezen op de mineralenbalans) was slechts voor 30% van de landbouwbedrijven van toepassing geweest. De Tweede Kamer heeft hier een stokje voor gestoken: nagenoeg alle landbouwbedrijven zullen een mineralenboekhouding moeten gaan bijhouden. Bovendien heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen om uit heffingen op hoge mineralenverliezen premies te financieren op lage verliezen. Ook heeft de Kamer de regering gemaand aanvullend stikstofbeleid te gaan voeren voor de kwetsbare droge zandgronden. Aan de verschuiving van de einddatum voor het bereiken van de verliesnormen naar het

jaar 2008/2010 heeft de Tweede Kamer niet getornd. Zijn conclusie was dat het landelijk mestbeleid kwetsbare grondwaterwinningen onvoldoende bescherming biedt.

Het mestprobleem mag niet verengd worden tot een nitraatprobleem. Van Beek (Kiwa) toonde aan dat de veranderingen in chemische samenstelling van het grondwater door een overmatige aanvoer van meststoffen, afhankelijk zijn van de bodem-omstandigheden. De consequenties variëren van een overschrijding van de drinkwaternorm in het onttrokken grondwater voor nitraat tot die voor nikkel of hardheid. Momenteel worden ruim 60 winningen als zeer kwetsbaar beschouwd. In het bijzonder op deze winningen dienen waterleidingbedrijven binnen hun intrekgebieden te monitoren welke grondwaterkwaliteit bedreigende activiteiten voorkomen en welke effecten die hebben op de chemische samenstelling van het ondiepe grondwater.

Laeven (Kiwa) rapporteerde over 'preventieve of curatieve maatregelen' om een kwalitatief goede grondstof voor drinkwater te krijgen. Preventie kan betrekking hebben op geringere veedichtheid of verschuiving in teelten, op omzetting van naaldbos in loofbos of de overgang van gangbare naar geïntegreerde landbouw, en op omzetting van landbouwgrond in hei of bos. Hij presenteerde een stroomschema dat helpt bij het maken van de keuze tussen preventieve of curatieve maatregelen. Het blijkt dat de preventieve aanpak financieel veelal voordeliger is dan de curatieve aanpak. Daarnaast heeft preventie ook nog een aantal gunstige neveneffecten. Maar dan moet men er wel op tijd bij zijn: als er al teveel verontreiniging onderweg is, blijft als enige redmiddel aanvullende zuivering over.

Hoe maatwerk er in de praktijk uit kan zien werd door mevrouw Buijze (CLM) toegelicht. Uit de norm(stelling) voor het onttrokken grondwater (50 mg/l nitraat), wordt een taakstelling met betrekking tot het stikstof-verlies op de mineralenbalans afgeleid. Hoe groter het deel van het intrekgebied dat door bos of natuur wordt ingenomen (ondiep grondwater bezit daar een lagere nitraatconcentratie), hoe groter de uitspoeling in het resterende landbouwgebied kan zijn, zonder dat de norm voor nitraat in het onttrokken grondwater wordt overschreden.

Instrumenten om de uitspoeling van nitraat te verminderen zijn voorlichting en begeleiding van landbouwers, resultaatbeloning (hoe kleiner het verlies, hoe groter de beloning) of het uit productie nemen van landbouwgrond. Een mix van deze maatregelen zal financieel veelal het meest aantrekkelijk zijn.

Schouteten (WML) besprak de consequenties van de mestwetgeving voor zijn bedrijf, en dan in het bijzonder de financiële consequenties.

Bij ongewijzigd beleid zal in Zuid-Limburg de drinkwaternorm voor nitraat in het onttrokken grondwater worden overschreden. Door aankoop van grond is het mogelijk het tijdstip van installatie van aanvullende zuivering naar een later tijdstip te verplaatsen. Financieel is dit een zeer voordelige zaak. Bij de keuze tussen preventief en curatief is het dus noodzakelijk alle varianten goed te vergelijken.

Awater (WOG) besprak het 'lange termijn plan watervoorziening Oost-Gelderland'. Het blijkt met preventieve maatregelen niet meer mogelijk de effecten van de historische belasting met nitraat teniet te doen. Curatieve maatregelen zijn dus noodzakelijk, maar preventieve maatregelen kunnen de tijdsduur, gedurende welke de aanvullende zuivering (curatief) noodzakelijk is, bekorten. De optelsom van de kosten voor de verwijdering van nitraat, sulfaat en hardheid is hoog, vandaar dat er ook best mag worden geïnvesteerd in een preventief beleid. De WOG zet vooral in op een stimuleringsbeleid met resultaatbeloning. Continuïteit is echter een randvoorwaarde: alleen als het waterleidingbedrijf er van verzekerd is op de desbetreffende winning water te kunnen blijven winnen, is investeren in preventie zinvol.

ir. C. G. E. M. van Beek,
Kiwa N.V. Onderzoek en Advies

